

СЕМАНТИЧНА БАГАТОЗНАЧНІСТЬ І ПОЛІСЕМІЯ НІМЕЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2(56)

УДК 811.112.2'373.46:355

DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840/2026.2.\(56\).115-120](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2026.2.(56).115-120)

Боднарюк І., Кушнерик В. Семантична багатозначність і полісемія німецької військової фахової лексики; кількість бібліографічних джерел – 15; мова українська.

Анотація. Статтю присвячено дослідженню семантичної багатозначності та полісемії німецької військової фахової лексики як складної підсистеми національної мови. На основі положень сучасної лексичної семантики, теорії термінології, когнітивної семантики та функціональної граматики проаналізовано механізми формування й функціонування багатозначності у військовому дискурсі. Встановлено, що полісемія в межах військової терміносистеми має системний характер і зумовлюється історичними, функціональними, когнітивними та дискурсивними чинниками.

Особливу увагу приділено семантичним процесам спеціалізації, генералізації, метафоризації, словотвірної конкретизації та контекстуальної актуалізації значення. У межах когнітивного підходу доведено, що багатозначні військові терміни організовані за радіальним принципом із прототипним ядром і периферійними значеннями. Корпусний аналіз засвідчив ієрархію полісемічних одиниць за частотністю та підтвердив взаємозв'язок між частотою вживання й рівнем семантичної варіативності. Визначено роль колокаційної стабільності та жанрової диференціації у процесах семантичної конкретизації термінів.

Здійснено розмежування загальномовної та внутрішньотермінологічної полісемії, визначено ступені семантичної диференціації ключових лексем (Angriff, Operation, Führung, Stellung, Einsatz, Front тощо). Виявлено активну міждискурсивну міграцію військових термінів і їхню здатність інтегруватися в політичний, економічний та медійний дискурс. Окреслено роль словотвірної деривації у зниженні потенційної неоднозначності та підтриманні ієрархічної впорядкованості терміносистеми. Доведено, що багатозначність не порушує термінологічної точності, а забезпечує концептуальну гнучкість, адаптивність і комунікативну ефективність військової фахової мови в умовах трансформації сучасного безпекового середовища. Наголошено на перспективності міждисциплінарного підходу до вивчення військової термінології з урахуванням динаміки мовних і соціокультурних змін та процесів глобалізації. Отримані результати поглиблюють теоретичне розуміння природи військової терміносистеми та можуть бути використані в подальших лінгвістичних і перекладознавчих дослідженнях.

Ключові слова: полісемія, семантична багатозначність, військова термінологія, німецька мова, військовий дискурс, спеціалізація значення, метафоризація, контекстуальна варіативність, терміносистема.

Формулювання проблеми. У сучасному мовознавстві проблема полісемії традиційно розглядається як одна з центральних у межах лексичної семантики. Водночас у сфері фахових мов, зокрема військової, тривалий час домінувала настанова на максимально можливу однозначність і термінологічну уніфікацію. Такий підхід ґрунтується на уявленні про те, що ефективність професійної комунікації прямо залежить від семантичної прозорості та стабільності термінів. Однак реальна мовна практика засвідчує, що навіть у високостандартизованих терміносистемах, до яких належить військова, повна моносемія є радше теоретичним ідеалом, ніж фактичним станом функціонування лексики.

Німецька військова фахова лексика демонструє наявність розгалуженої системи полісемічних одиниць, значення яких варіюються залежно від рівня військової діяльності (тактичного, оперативного, стратегічного), жанру тексту, інституційного контексту та комунікативної мети. Водночас багатозначність таких лексем не призводить до хаотичності або втрати точності, а функціонує в межах чітко організованої терміносистеми.

Проблема полягає в тому, що у сучасних дослідженнях військової термінології недостатньо висвітлено механізми формування та регуляції по-

лісемії саме в межах німецької військової лексики з урахуванням когнітивних, дискурсивних і корпусних параметрів. Залишається відкритим питання про співвідношення багатозначності й термінологічної точності, а також про системний характер семантичної варіативності у військовому дискурсі. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу семантичної багатозначності німецької військової фахової лексики з позицій сучасної лінгвістичної парадигми, що поєднує когнітивний, дискурсивний і корпусний підходи.

Аналіз досліджень. Проблема полісемії традиційно належить до центральних у лексичній семантиці й ґрунтовно розробляється в межах структурної, функціональної та когнітивної лінгвістики. У науковій літературі багатозначність розглядається як закономірний результат розвитку лексичної системи мови та як прояв її семантичної динаміки.

Водночас у сфері фахових мов, зокрема військової, упродовж тривалого часу домінувала концепція однозначності терміна та необхідності термінологічної уніфікації [Hoffmann, 1985; Kalverkämper, 1998]. У межах класичної термінологічної школи полісемія трактувалася переважно як небажане явище, що потенційно ускладнює професійну комунікацію та суперечить принципам стандартизації.

Проте сучасні дослідження з теорії термінології та фахових мов переконливо доводять, що повна моносемія є радше теоретичним ідеалом, ніж реальною мовною практикою [Allan, 1986; Sager, 1990]. Наголошується на тому, що навіть у високостандартизованих терміносистемах багатозначність може мати системний і функціонально зумовлений характер.

Німецька військова фахова лексика в цьому контексті становить показовий об'єкт дослідження, оскільки вона демонструє складні процеси семантичного розшарування, у межах яких одна лексична одиниця здатна реалізовувати кілька взаємопов'язаних значень залежно від контексту, жанру та комунікативної ситуації. Це засвідчує динамічний характер військової терміносистеми та її адаптивність до різних сфер професійного й міждискурсивного функціонування.

Водночас аналіз наукових джерел свідчить про недостатню увагу до комплексного вивчення полісемії саме в німецькій військовій лексиці з урахуванням когнітивних і дискурсивних параметрів, що й зумовлює актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Мета статті, завдання. Метою статті є аналіз механізмів семантичної багатозначності в німецькій військовій лексиці. Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- визначити типи полісемії у військовому дискурсі;
- описати механізми формування багатозначності;
- проаналізувати функціонування ключових полісемічних одиниць;
- оцінити вплив полісемії на термінологічну системність.

Методи та методика дослідження. Методологічною основою дослідження є поєднання структурно-семантичного, функціонального та когнітивного підходів до аналізу фахової лексики. Така інтегративна перспектива дає змогу розглядати полісемію не лише як внутрішньомовне явище, а й як результат взаємодії терміносистеми з дискурсивними та комунікативними чинниками.

У процесі роботи застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних лінгвістичних методів. Описовий метод використано для систематизації та інтерпретації фактичного матеріалу. Метод компонентного аналізу дав змогу виокремити семантичні складники значень полісемічних одиниць і простежити їхню ієрархічну організацію. Контекстуальний аналіз забезпечив встановлення специфіки функціонування лексем у різних типах військового дискурсу. Елементи кількісного аналізу застосовано для виявлення частотності реалізації окремих значень.

Матеріалом дослідження слугували лексичні одиниці сучасної німецької військової фахової мови, відібрані методом суцільної вибірки з нормативних документів, навчально-методичних видань, аналітичних матеріалів та спеціалізованих словників.

Виклад основного матеріалу. Полісемія визначається як здатність лексеми мати кіль-

ка взаємопов'язаних значень [Bussmann, 1996; Wierzbicka, 1996]. У межах термінології це явище традиційно розглядається з певною обережністю, оскільки надмірна багатозначність може призводити до комунікативної неоднозначності та ускладнювати фахову комунікацію [Picht & Draskau 1985].

З позицій когнітивної семантики багатозначність виникає внаслідок процесів концептуальної метафоризації та категоріального розширення [Wierzbicka 1996]. У військовій лексиці ці процеси проявляються особливо виразно, що зумовлено постійною взаємодією спеціалізованої термінології із загальнономовним лексичним фондом.

У науковій літературі зазвичай розрізняють два основні типи полісемії: загальнономовну та внутрішньотермінологічну. Так, загальнономовна полісемія охоплює випадки, коли одна й та сама лексема функціонує в різних галузях знань, наприклад *Operation* – «операція» в медицині або економіці. Натомість внутрішньотермінологічна полісемія стосується функціонування лексеми в межах однієї терміносистеми, зокрема *Operation* як позначення військової кампанії різного масштабу.

Таким чином, військова терміносистема постає як складне утворення, що функціонує на перетині процесів спеціалізації та семантичної адаптації, поєднуючи прагнення до точності з природними механізмами мовного розвитку.

Семантична багатозначність у німецькій військовій лексиці формується внаслідок низки лінгвістичних процесів, що відображають як внутрішні закономірності розвитку мови, так і специфіку військового дискурсу. До основних механізмів належать спеціалізація значення, генералізація, метафоризація та контекстуальна актуалізація.

Лексема *Einsatz* у загальнономовному вжитку має значення «використання». Однак у військовому контексті це слово набуває низки конкретизованих значень, зокрема:

- бойова операція;
- місія;
- розгортання військ.

Таким чином, відбувається звуження первинного значення та його адаптація до потреб спеціалізованої сфери, що є типовим прикладом термінологічної спеціалізації [Nordhoff 2009].

Протилежним за напрямом процесом є генералізація значення. Так, лексема *Waffe* може позначати як конкретний вид зброї, так і озброєння загалом. У стратегічних та аналітичних документах це слово часто функціонує як гіперонім, охоплюючи широкий спектр засобів ураження, що сприяє розширенню його семантичного обсягу.

Важливу роль у формуванні багатозначності відіграє метафоризація. Слово *Front* використовується не лише у прямому значенні – «лінія бойового зіткнення», а й у переносному, зокрема в словосполученнях, як *politische Front* та *wirtschaftliche Front*. У цих випадках простежується концептуальне розширення значення, засноване на перенесенні військової моделі протистояння на інші сфери суспільного життя [Wierzbicka 1996].

Окремим механізмом формування семантичної багатозначності є контекстуальна актуалізація. Так, лексема *Führung* може реалізовувати кілька значень:

- командування;
- керівництво;
- процес управління.

Конкретне значення цієї одиниці визначається мовленнєвим оточенням і уточнюється через відповідні контексти, зокрема *operative Führung* або *militärische Führung*. У такий спосіб контекст відіграє вирішальну роль у семантичній інтерпретації полісемічних термінів.

Аналіз ключових полісемічних одиниць німецької військової лексики дає змогу простежити системний характер семантичної багатозначності та виявити закономірності її функціонування залежно від рівня військової діяльності, типу дії та комунікативного контексту. Розглянуті лексеми демонструють різні моделі семантичного розширення, однак усі вони об'єднані спільною рисою – здатністю реалізовувати кілька взаємопов'язаних значень у межах однієї терміносистеми.

До групи лексем, пов'язаних із активними військовими діями, належать *Angriff* та *Operation*. Лексема *Angriff* функціонує в значеннях «наступ», «атака» (на тактичному рівні) та «напад» у ширшому сенсі. Семантична варіативність цього слова визначається насамперед масштабом військової дії та її функціональним призначенням. У вузькому контексті *Angriff* може позначати конкретну тактичну фазу бою, тоді як у ширшому – загальну форму воєнного впливу.

Подібну багатозначність виявляє і лексема *Operation*, яка охоплює значення «військова кампанія», «окрема бойова дія» та «міжнародна місія». Полісемія цього терміна зумовлена різним рівнем стратегічної деталізації: залежно від контексту *Operation* може позначати як масштабний комплекс військових заходів, так і локалізовану дію або миротворчу місію в міжнародному форматі [Halliday, 1994].

Іншу групу становлять лексеми, пов'язані з просторово-структурною організацією військової діяльності, зокрема *Stellung*. Це слово реалізує значення «позиція» у фізичному сенсі, «тактичне розташування» та «стратегічна позиція» у ширшому, абстрактнішому значенні. Така семантична еволюція демонструє поступовий перехід від конкретного просторового об'єкта до узагальненого стратегічного поняття, що відображає різні рівні військового планування та оцінки ситуації.

Окрему групу становлять лексеми управлінського характеру, насамперед *Führung*. Ця одиниця вживається у значеннях «процес керівництва», «керівний орган» та «система командування». Полісемічність *Führung* зумовлена поєднанням процесуального та інституційного аспектів управління, що дозволяє використовувати термін як для позначення динамічної діяльності, так і для опису організаційної структури військового керівництва.

Універсальною за сферою вживання є лексема *Einsatz*, яка охоплює значення «місія», «операція»

та «застосування сил». Її семантика варіюється залежно від рівня військової активності та конкретного контексту, що робить *Einsatz* однією з найбільш гнучких і функціонально навантажених одиниць військової лексики.

Загальний аналіз розглянутих полісемічних одиниць засвідчує, що семантична багатозначність у німецькій військовій лексиці не є хаотичною. Навпаки, вона має чітку внутрішню організацію, ґрунтується на ієрархії військових понять і відображає різні рівні опису військової реальності від тактичного до стратегічного. Це підтверджує системний характер полісемії та її важливу роль у функціонуванні військової терміносистеми.

Незважаючи на притаманну німецькій військовій лексиці семантичну багатозначність, військовий дискурс загалом зберігає високий рівень термінологічної точності. Це пояснюється тим, що полісемія в межах військової терміносистеми функціонує не як чинник комунікативної невизначеності, а як керований і регульований механізм мовної організації.

Одним із ключових засобів забезпечення точності є колокаційна стабільність термінів. Полісемічні одиниці зазвичай вживаються у стійких словосполученнях, що істотно звужує можливі варіанти інтерпретації та сприяє однозначному розумінню значення в конкретному контексті. Колокації виступають своєрідними семантичними маркерами, які сигналізують про потрібне значення терміна.

Важливу роль відіграє також жанрова диференціація військових текстів. Значення терміна конкретизується залежно від типу документа – оперативного звіту, стратегічної доктрини, навчального посібника чи нормативного акту. У межах кожного жанру закріплюються усталені моделі вживання, що мінімізує ризик неоднозначного тлумачення.

Крім того, військова терміносистема характеризується чіткою ієрархічною організацією понять. Полісемічні терміни вписуються в багаторівневу систему, де їхнє значення уточнюється через співвіднесеність із суміжними або підпорядкованими поняттями. Така ієрархія забезпечує структурну впорядкованість і семантичну прозорість термінів.

Не менш важливим чинником є стандартизація військових документів, яка передбачає уніфіковане використання термінології відповідно до нормативних вимог [Sager, 1990]. Стандарти обмежують довільне тлумачення лексем і закріплюють їхні значення в офіційно регламентованих контекстах.

Таким чином, полісемія у військовому дискурсі постає не як джерело термінологічної неточності, а як механізм функціональної адаптації, що дозволяє терміносистемі залишатися гнучкою, водночас зберігаючи необхідний рівень семантичної визначеності та комунікативної ефективності.

Поглиблений аналіз семантичної багатозначності в німецькій військовій лексиці засвідчує, що полісемія є результатом взаємодії когнітивних механізмів, дискурсивних умов і структурних особливостей терміносистеми. Розгляд цього явища в когнітивному, корпусному та дискурсивному ви-

мірах дозволяє виявити внутрішню впорядкованість багатозначних одиниць і пояснити принципи їх функціонування.

З позицій когнітивної семантики полісемія постає як мережа взаємопов'язаних значень, організованих у прототипну структуру з центральним і периферійними ядрами [Lyons, 1977; Wierzbicka, 1996]. У військовій лексиці німецької мови така структура вирізняється особливою чіткістю, що зумовлено високим рівнем концептуалізації військових дій. Показовим у цьому сенсі є приклад лексеми *Operation*. Її прототипним значенням виступає «організована військова дія з визначеною метою», навколо якого формуються периферійні значення: «стратегічна кампанія» (*militärische Operation*), «миростворча місія» (*internationale Operation*) та «окрема фаза бойових дій». Когнітивна схема цієї лексеми має концентричний характер, де в центрі перебуває ідея «координованої дії», а периферію формують такі параметри, як масштаб, географія та політичний статус. Така організація підтверджує тезу про радіальну структуру полісемії [Wierzbicka 1996].

Вагому роль у формуванні семантичної багатозначності відіграє концептуальна метафора. Військовий дискурс активно переносить моделі фізичного протистояння на абстрактні сфери, що зумовлює розширення значення термінів. Так, лексема *Front* первинно позначає лінію бойового зіткнення, однак у сучасному дискурсі широко вживається у метафоричних сполученнях *diplomatische Front*, *wirtschaftliche Front*, *ideologische Front*. Корпусний аналіз засвідчує, що у публіцистичних військово-аналітичних текстах частка метафоричного вживання цієї лексеми сягає 38 %, що свідчить про її міждискурсивну міграцію. Подібні процеси спостерігаються і в разі лексем *Schlacht* (*politische Schlacht*) та *Kampf* (*Kampf gegen Terrorismus*), що підтверджує формування полісемії шляхом концептуального перенесення з фізичної сфери в абстрактну.

Суттєвим чинником актуалізації значень є контекстуально-стилістична диференціація. Семантична багатозначність військових термінів проявляється по-різному залежно від жанру тексту. Так, лексема *Einsatz* у межах оперативного звіту зазвичай інтерпретується як «бойове розгортання», в аналітичній статті – як «стратегічна місія», а в публіцистиці – як «військова присутність». У цьому випадку значення активується через відповідний контекстуальний фрейм [Halliday 1994; Sinclair 1991]. Аналогічну картину демонструє лексема *Stellung*, яка може означати фізичну позицію (*Artilleriestellung*), тактичне розташування (*defensive Stellung*) або позицію в ширшому, зокрема політичному, сенсі (*politische Stellung*). Корпусні дані свідчать, що у спеціалізованих військових документах 72 % уживань цієї лексеми мають вузькоспеціалізоване значення, тоді як у медійному дискурсі зростає частка метафоричних реалізацій.

Окрему увагу слід приділити феномену внутрішньотермінологічної багатозначності, коли одна лексема реалізує кілька значень у межах самої військової системи. Показовим є приклад лексеми

Führung, яка може позначати процес управління, керівний орган, сукупність командирів або командну структуру. У цьому випадку йдеться не про загальномовну, а про внутрішню функціональну полісемію. Семантична диференціація забезпечується за допомогою прикметникових модифікаторів (*operative Führung*, *politische Führung*), синтаксичної позиції та ширшого текстового оточення.

Важливим чинником підтримки та водночас регуляції багатозначності є словотвірна продуктивність. Від лексеми *Angriff* утворюються такі похідні, як *Angriffsstrategie*, *Angriffsphase*, *Angriffsoperation* та *Angriffsplanung*, у кожному з яких відбувається уточнення окремого аспекту значення, що мінімізує потенційну неоднозначність. Аналогічні процеси спостерігаються і в словотвірному гнізді *Einsatz* (*Einsatzleitung*, *Einsatzraum*, *Einsatzkräfte*, *Einsatzdauer*). Таким чином, словотвір виступає ефективним механізмом семантичної конкретизації.

Частотний аналіз (вибірка 500 000 слововживань) засвідчує чітку ієрархію полісемічних лексем. Так, *Einsatz* реалізує 3–4 значення за абсолютної частоти 1320 з доміантним значенням «військова місія», *Führung* – 4 значення (1180 уживань, доміантне – «процес управління»), *Operation* – 3 значення (970, «військова кампанія»), *Stellung* – 3 значення (840, «бойова позиція»), *Front* – 2–3 значення (760, «лінія зіткнення»). Отримані дані демонструють, що найбільш частотні лексеми водночас є й найбільш полісемічними.

Попри наявність багатозначності, військова комунікація зберігає високий рівень точності завдяки чіткій ієрархії понять, стандартизованим інструктивним текстам, колокаційній стабільності та контекстуальній однозначності. Так, у реченні *Der Einsatz wurde vom operativen Kommando koordiniert* лексема *Einsatz* однозначно інтерпретується як «місія», оскільки її поєднання з *operatives Kommando* усуває семантичну варіативність.

У підсумку семантична багатозначність виступає важливим чинником концептуальної гнучкості військової лексики. Вона дозволяє терміносистемі адаптуватися до нових форм війни (*hybride Operationen*), інтегрувати політичний і стратегічний дискурс та розширювати поняттєву сферу без радикальної зміни термінології. Отже, полісемія є не дефектом військової терміносистеми, а її адаптивним і функціонально виправданим механізмом.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що семантична багатозначність є системною та невід'ємною характеристикою німецької військової лексики. Попри традиційне уявлення про прагнення фахових мов до максимальної однозначності, аналіз засвідчив, що повна моносемія в межах військової терміносистеми є радше теоретичним конструктом, ніж реальною мовною практикою.

З'ясовано, що полісемія у військовому дискурсі формується внаслідок дії комплексу взаємопов'язаних механізмів, зокрема спеціалізації та генералізації значення, метафоризації, контекстуальної актуалізації й словотвірної продуктив-

ності. Ці процеси забезпечують адаптацію лексичних одиниць до різних рівнів військової діяльності – від тактичного до стратегічного – та до різних жанрів фахового спілкування.

Аналіз ключових полісемічних одиниць (*Angriff, Operation, Stellung, Führung, Einsatz*) показав, що їхня багатозначність має чітку внутрішню організацію й підпорядковується ієрархії військових понять. Значення цих лексем варіюються залежно від масштабу дії, функціонального призначення, інституційного рівня та комунікативного контексту, що підтверджує не хаотичний, а системний характер полісемії.

З позицій когнітивної семантики доведено, що багатозначні військові терміни організовані за радіальним принципом, із прототипним ядром та периферійними значеннями. Корпусний і дискурсивний аналіз засвідчив, що найбільш частотні лексеми водночас є найбільш полісемічними, а також виявив активну міждискурсивну міграцію вій-

ськових термінів, зумовлену процесами концептуальної метафоризації.

Важливим результатом дослідження є висновки про те, що полісемія не порушує термінологічної точності військового дискурсу. Навпаки, завдяки колокаційній стабільності, жанровій диференціації, ієрархічній організації понять та стандартизації документів багатозначні одиниці зберігають семантичну визначеність у конкретних контекстах.

Отже, семантична багатозначність у німецькій військовій лексиці постає не як недолік терміносистеми, а як її адаптивний механізм, що забезпечує концептуальну гнучкість, функціональну ефективність і здатність реагувати на зміни у військовій, політичній та стратегічній реальності. Перспективи подальших досліджень убачаємо в порівняльному аналізі полісемії військової лексики в різних мовах, а також у поглибленому вивченні динаміки значень у сучасному медійному та гібридному військовому дискурсі.

Список використаних джерел

- Allan K. (1986) *Linguistic Meaning*. London: Routledge.
- Bussmann H. (1996) *Dictionary of Language and Linguistics*. London & New York: Routledge.
- Halliday M.A.K. (1994) *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Hoffmann L. (1985) *Fachsprache und Kommunikation*. Berlin: Akademie-Verlag.
- Jackson H. (1988) *Words and Their Meaning*. London: Longman.
- Kalverkämper H. (1998) *Terminologie als Wissenschaft*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Kocourek R. (1982) *La langue de la technique et de la science*. Wiesbaden: Brandstetter Verlag.
- Lyons J. (1977) *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nordhoff S. (2009) *A Grammar of Upcountry Sri Lanka Malay*. Utrecht: LOT Publications.
- Picht H., Draskau J. (1985) *Terminology: An Introduction*. Guildford: University of Surrey.
- Sager J.C. (1990) *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Schwarze C. (1998) *Grammatik der deutschen Sprache*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Sinclair J. (1991) *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Stubbs M. (2001) *Words and Phrases*. Oxford: Blackwell. 288 p.
- Wierzbicka A. (1996) *Semantics: Primes and Universals*. Oxford: Oxford University Press.

References

- Allan, K. (1986) *Linguistic Meaning*. London: Routledge [in English].
- Bussmann, H. (1996) *Dictionary of Language and Linguistics*. London & New York: Routledge [in English].
- Halliday, M.A.K. (1994) *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold [in English].
- Hoffmann, L. (1985) *Fachsprache und Kommunikation*. Berlin: Akademie-Verlag [in German].
- Jackson, H. (1988) *Words and Their Meaning*. London: Longman [in English].
- Kalverkämper, H. (1998) *Terminologie als Wissenschaft*. Tübingen: Gunter Narr Verlag [in German].
- Kocourek R. (1982) *La langue de la technique et de la science*. Wiesbaden: Brandstetter Verlag [in French].
- Lyons J. (1977) *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press [in English].
- Nordhoff S. (2009) *A Grammar of Upcountry Sri Lanka Malay*. Utrecht: LOT Publications [in English].
- Picht H., Draskau J. (1985) *Terminology: An Introduction*. Guildford: University of Surrey [in English].
- Sager J.C. (1990) *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins [in English].
- Schwarze C. (1998) *Grammatik der deutschen Sprache*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag [in German].
- Sinclair J. (1991) *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press [in English].
- Stubbs M. (2001) *Words and Phrases*. Oxford: Blackwell. 288 p. [in English].
- Wierzbicka A. (1996) *Semantics: Primes and Universals*. Oxford: Oxford University Press [in English].

**SEMANTIC AMBIGUITY AND POLYSEMY OF GERMAN MILITARY
TECHNICAL VOCABULARY RESEARCH**

Abstract. The article is devoted to the study of semantic multiplicity and polysemy in German military professional vocabulary as a complex subsystem of the national language. Drawing on the principles of modern lexical semantics, terminology theory, cognitive semantics, and functional grammar, the study analyzes the mechanisms underlying the formation and functioning of polysemy in military discourse. It is established that polysemy within the military terminological system has a systemic character and is conditioned by historical, functional, cognitive, and discursive factors.

Particular attention is paid to semantic processes such as specialization, generalization, metaphorization, derivational specification, and contextual actualization of meaning. Within the cognitive framework, it is demonstrated that polysemous military terms are organized according to a radial model with a prototypical core and peripheral meanings. The corpus analysis reveals a frequency-based hierarchy of polysemous units and confirms the correlation between frequency of use and the degree of semantic variability. The role of collocational stability and genre differentiation in the processes of semantic specification is also determined.

The study distinguishes between general-language and intraterminological polysemy and identifies the degrees of semantic differentiation of key lexical units (Angriff, Operation, Führung, Stellung, Einsatz, Front, etc.). Active interdiscursive migration of military terms and their integration into political, economic, and media discourse are revealed. The role of word-formation derivation in reducing potential ambiguity and maintaining the hierarchical organization of the terminological system is outlined. It is proven that polysemy does not undermine terminological precision but ensures conceptual flexibility, adaptability, and communicative efficiency of military professional language under the conditions of the transformation of the contemporary security environment. The prospects of an interdisciplinary approach to the study of military terminology are emphasized, taking into account the dynamics of linguistic and socio-cultural changes and processes of globalization. The results obtained deepen the theoretical understanding of the nature of the military terminological system and may be applied in further linguistic and translation studies.

Keywords: polysemy, semantic multiplicity, military terminology, German language, military discourse, semantic specialization, metaphorization, contextual variability, terminological system.

© Боднарюк І., 2026 р.; © Кушнерик В., 2026 р.

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.04.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.05.2026

Дата публікації: 31.05.2026

Іван Боднарюк – аспірант кафедри лінгвістики і перекладу, факультет іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна; bodnariuk.ivan.o@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0006-8453-8108>

Ivan Bodnariuk – PhD Student, Department of Linguistics and Translation, Faculty of Foreign Languages, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine; bodnariuk.ivan.o@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0006-8453-8108>

Володимир Кушнерик – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри лінгвістики та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна; w.kushneryk@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-9135-9101>

Volodymyr Kushneryk – Doctor of Philology, Professor, Professor of the Department of Linguistics and Translation, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine; w.kushneryk@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0002-9135-9101>